

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра методології та методів соціологічних досліджень

РОБОЧА ПРОГРАМА
виробничої практики*

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2022/2023
Семестр 7
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю диференційований залік

Викладачі: Микола СИДОРОВ, Елліанна КОВТУНЕНКО, Оксана ОЛІЙНИК, Юрій САВЕЛЬЄВ,
Людмила ЮЗВА, Світлана САЛЬНІКОВА, Єлена КОВАЛЬСЬКА, Олексій СЕРЕДА

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробник(и):

Микола СИДОРОВ, к.ф.-м.н., доцент, завідувач кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Юрій САВЕЛЬЄВ, д.с.н., доцент, професор кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Елліанна КОВТУНЕНКО, к.с.н., доцент, доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Оксана ОЛІЙНИК, к.с.н., доцент, доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Людмила ЮЗВА, к.с.н., доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Світлана САЛЬНІКОВА, к.с.н., доцент, доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Єлена КОВАЛЬСЬКА, к.с.н., асистент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Олексій СЕРЕДА, асистент кафедри методології та методів соціологічних досліджень

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри методології та методів соціологічних досліджень

Микола СИДОРОВ
(підпис)

Протокол № 12 від «30» серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «29» листопада 2022 року № 8

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета проведення практики – здобуття вмінь, навичок дослідницької роботи та досвіду проведення соціологічного дослідження, що включає весь комплекс дослідницьких робіт: підготовку програми соціологічного дослідження, розробку інструментів збору соціологічної інформації, написання аналітичного звіту.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати методи збору соціологічної інформації
2. Знати методи аналізу соціологічних даних
3. Вміти проектувати та організувати соціологічні дослідження
4. Володіти навичками підготовки презентацій за результатами досліджень та візуалізації даних

3. Анотація навчальної дисципліни:

Виробнича практика є обов'язковою складовою процесу підготовки студентів освітньо-професійного рівня «бакалавр» за спеціальністю «соціологія» 054. Дана програма практики базується на засадах «Положення про проведення практики студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка», затвердженого Розпорядженням ректора №16 від 23 березня 2007 року, «Положення про проведення практики здобувачів факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка» від 26.01.2022 р.

4. Завдання (навчальні цілі):

- Закріплення знань з програмування соціологічного дослідження.
- Закріплення знань з методології та методів збору соціологічної інформації.
- Набуття навичок із комп'ютерної обробки первинної соціологічної інформації.
- Оволодіння вміннями написання аналітичних звітів за результатами емпіричного дослідження, формулювання висновків і практичних рекомендацій.
- Набуття навичок роботи в дослідницькому колективі під час організації та проведення емпіричного соціологічного дослідження.

Відповідно, практика спрямована на формування компетентностей:

- зк01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- зк03. Здатність працювати в команді.
- зк07. Навички міжособистісної взаємодії.
- ск05. Здатність самостійно планувати, організувати та проводити соціологічне дослідження.
- ск08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

5. Результати проходження практики:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	основи проектування інструментарію дослідження (анкетування, ФГ), способи розрахунку обсягу вибіркової сукупності та оцінювання репрезентативності вибірки у соціологічному дослідженні;	Практичне заняття	звіт	10
2.1	проводити інструктаж із збору первинної соціологічної інформації, рекрутинг респондентів ФГ/анкетування, Модерація ФГ/проведення пілотажного дослідження;	Практичне заняття	звіт	5
2.2	здійснювати ремонтування вибірки шляхом зважування	Практичне заняття	звіт	5
2.3	здійснювати дескриптивний аналіз емпіричних даних засобами комп'ютерних програм статистичного аналізу	Практичне заняття	звіт	20

2.4	перевіряти базові статистичні гіпотези для основних статистичних показників;	Практичне заняття	звіт	20
2.5	проектувати інструментарій дослідження (опитувальники, картки спостереження, кодувальні картки тощо, гайду);	Практичне заняття	звіт	10
3.1	готувати польову документацію (анкета он-лайн дослідження), транскрибувати ФГ;	Практичне заняття	звіт	10
4.1	орієнтуватись в типових помилках, що виникають на етапі збору соціологічної інформації.	Практичне заняття	звіт	10
4.2	готувати фінальний груповий звіт про практику та презентацію	Практичне заняття	звіт	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)									
	1.1	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	4.1	4.2	
РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.	+		+	+	+	+	+	+		
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.		+					+	+		+
РН09. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження	+		+				+	+		
РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.	+		+	+	+			+	+	+
РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.	+		+	+	+			+	+	+

База практики. Як бази виробничої практики використовуються навчальні, наукові та виробничі підрозділи Університету, інші навчальні та наукові заклади, державні організації, установи, науково-дослідницькі підрозділи політичних партій, комерційних установ тощо, які мають необхідні умови та можливості для практичного навчання студентів соціологів КНУ імені Тараса Шевченка.

Базою виробничої практики для студентів 4 курсу від Київського національного університету імені Тараса Шевченка є навчальна лабораторія прикладних соціологічних досліджень при кафедрі методології та методів соціологічних досліджень факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (в рамках моніторингового опитування UNIDOS – Університетське дослідження, 16 хвиль).

Термін і форма проведення. У відповідності з навчальним планом факультету соціології проходження студентами виробничої практики на 4 курсі передбачено протягом шістьох тижнів 7-го семестру з відривом від навчання.

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- поточне оцінювання:

1. Розробка програми/ розробка інструментарію дослідження/ збір даних про генеральну сукупність, розрахунок вибіркової сукупності РН1.1, РН4.1 – 10/6.
2. Підготовка методичних документів для польового етапу дослідження/ підготовка паспорту для введення даних у програму OCA MakeForm/ Підготовка методичних документів для контролю польового етапу опитування РН1.1, РН2.5, РН 3.1 – 10/6
3. Проведення інструктажу із збору первинної соціологічної інформації/ Проведення інструктажу із введення даних у програму OCA MakeForm/ Проведення контролю польового етапу опитування РН2.1, РН2.5, РН3.1 – 5/3.
4. Відвідування консультацій з науковим керівником РН4.1, РН4.2 – 5/3.

Листопад-Грудень

Етапи робіт:	н		п		с		ч		п		с		н		в		с		ч		п		с		н		Відповідальні/виконавці
	д	н	т	р	т	6	н	т	р	т	6	н	т	р	т	6	н	т	р	т	6	н	т	р	т	6	
	3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2		
Розробка інструментарію, програми																											Керівник поля / група студентів
Розробка вибірки																											Керівник поля / група студентів
Пілотаж інструментарію																											Лабораторія / група студентів
Друк анкет																											Лабораторія
Інструктаж із анкетування																											Керівник поля / нді групи студентів
Анкетування (організація і контроль)																											Лабораторія, бригадири поля
Прийм анкет, нумерація																											Лабораторія
Інструктаж по введенню даних																											Лабораторія / нді групи студентів
Введення даних																											Лабораторія, бригадири поля
Прийм масивів																											Лабораторія
Логічний контроль даних																											Нді студенти
Аналіз даних																											Нді студенти
Підготовка індив. док-в, звітів																											Керівники
Захист																											Керівники / нді групи студентів

Завдання виробничої практики передбачає:

- Ознайомлення з методологією та результатами дослідження UNIDOS/ Ознайомлення з методологією та результатами дослідження студентів методом ФГІ;
- Інструктаж по претесту анкети UNIDOS для студентів 3 курсу. Студенти третього курсу попарно тестують анкету, фіксуючи парадані. На основі отриманої інформації формують звіт по пре-тесту;
- Збір даних про генеральну сукупність, розрахунок вибіркової сукупності дослідження UNIDOS/ рекрутинг респондентів на ФГІ ;
- Підготовка методичних документів для польового етапу дослідження/ підготовка методичних документів ФГІ/ підготовка паспорту для введення даних у програму LimeSurvey/ Підготовка методичних документів для контролю польового етапу опитування;
- Проведення інструктажу із збору первинної соціологічної інформації/ Проведення ФГІ/ Проведення інструктажу із рекрутингу в он-лайн опитуваннях/ Проведення контролю польового етапу опитування;
- Керівництво прийомом анкет/ кодування анкет для вводу/ підготовка транскриптів ФГІ;
- Підготовка аналітичного звіту та презентації результатів. Підготовка індивідуальних документів про практику, підготовка фінального групового звіту про практику;
- Захист практики.

Перелік документів, які готуються в процесі проведення практики керівниками та студентами.

Головні документи виробничої практики визначають зміст навчального процесу на різних етапах проходження практики, основні вимоги до студентів-практикантів та містять форми контролю за їх виконанням.

До документів практики відносяться:

- наказ про виробничу практику;
- положення та методичні рекомендації проведення виробничої практики;
- робоча програма виробничої практики;
- індивідуальні звіти та груповий звіт студентів про проходження практики;
- протоколи засідань кафедр;
- звіти керівників практики від кафедр;
- звіт керівника практики від факультету.

Наказ про практику (Додаток 7) є основним документом, що визначає терміни та порядок проходження практики, базові кафедри, керівників практики від кафедр, місце проходження практики, розподіл студентів-практикантів між кафедрами та викладачами, форми відповідного контролю і звіту. Проект наказу надається факультетським керівником деканові факультету. Наказ про практику складається факультетським керівником після подання кафедрами витягів з протоколів, де вказані прізвища керівників практики від кафедр та закріплених за ними студентів-практикантів.

Протоколи відповідних рішень **кафедр** вміщують розподіл студентів між керівниками практики, оперативний контроль за проходженням практики, результати обговорення та оцінки індивідуальних звітів практикантів.

Індивідуальні звіти студентів-практикантів є основним звітним документом студента-практиканта. На основі усного звіту та письмового індивідуального звіту на засіданні кафедри затверджується загальна оцінка за практику. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Форма звітності студента про проходження практики – письмовий звіт. Письмовий звіт разом з іншими документами подається на рецензування науковому керівникові практики від кафедри. У звіті мають бути відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки та пропозиції.

Індивідуальний звіт містить (Додаток 1):

1. щоденник, що фіксує всі форми роботи конкретного студента під час практики (Додаток 4);

**Перелік документів,
які включено до індивідуального звіту про виробничу практику
студент(ки)а 4 курсу (ПІБ студентки/а)**

№	Назва документу
1	Титул (Додаток 2)
2.	Індивідуальний звіт про проходження практики (Додаток 3), в т.ч. рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення практики
3.	Щоденник практики (Додаток 4)
4.	Рецензія викладача-куратора (<i>посада, вчений ступінь, звання ПІБ</i>)

2. індивідуальний звіт з описом процесу проходження практики, з означенням особисто здобутих навичок та вмінь (Додаток 3), в т.ч. рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення практики;
3. відгук керівника практики.
Індивідуальні звіти студентів додаються до групового звіту.
Груповий звіт виробничої практики містить (Додаток 5):
 1. інформацію про склад робочої групи дослідження та розподіл виконавських ролей;
 2. технічне завдання та програму дослідження;
 3. стратегічний та робочий плани дослідження;
 4. звіт дослідження (в т.ч. аналітичну записку та практичні рекомендації).

Загальний звіт про проходження виробничої практики (Додаток 6) подається факультетським керівником деканові факультету у 7-денний термін після отримання та затвердження результатів оцінки практик на засіданнях кафедр.

9. Рекомендовані джерела:

1. Дембицкий С.С. Комплексные измерительные инструменты в социологии // Социологический журнал. – 2017. – Том 23. – № 3. – С. 102-124.
2. Дембицкий С. Розробка соціологічних тестів: методологія і практики її застосування. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. – 231-274.
3. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування. – К., 2017. – 23-37.
4. Панина Н.В. Избранные труды по социологии : в трех томах. – Том I. Вопросы теории, методологии, технологии социологического исследования и профессиональной этики / Сост. И ред. Е.И.Головаха. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2012. – 472 с.
5. Lonna Rae Atkeson And R. Michael Alvarez (Edited By) The Oxford Handbook of Polling and Survey Methods.- : Oxford University Press, 2018. – 97-146.
6. Trochim W., Donnelly J. P., Arora K. *Research methods: The essential knowledge base*. – Second Edition. – CENAGE Learning, 2016. – 19-61.

Додаткова:

1. Лазарфельд П.Ф. Измерение в социологии // Американская социология: Перспективы, проблемы, методы / Под ред. Г.В. Осипова. М.: «Прогресс», 1972. - С. 134 – 149.
2. Kumar Ranjit. *Research Methodology: a step-by-step guide for beginners*, SAGE Publications Ltd. 2011- 432 pages.
3. Fowler Floyd .I. Jr. *Survey Research Methods*, SAGE Publications, Inc, 2008. -216 pages.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА _____

ЗВІТ

про проходження виробничої практики

студент(ки)а 4 курсу

ПІБ.

Керівник практики (викладач-куратор):

вч. ступінь, вч. звання, посада ПІБ

Оцінка проходження практики: _____

Протокол засідання кафедри № _____ від _____ 20__ року

Підпис керівника практики _____

КИЇВ – 20__

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА _____

ЗВІТ

про проходження виробничої практики

студентом (кою) 4 курсу освітньої програми «Соціологія»

прізвище, ім'я, по-батькові.

В період з « _____ » _____ 20__ року по « _____ » _____ 20__ року я проходив(ла) виробничу практику

Керівник виробничої практики: *(посада, вчений ступінь, звання, ПІБ).*

За період практики мною було виконано такі види роботи:

1. Організовано робочу дослідницьку групу та розподілено обов'язки виконавців.

Описати процес та результат

2. Організовано та проведено соціологічне дослідження.

Описати процес та результат, з означенням власного внеску та здобутих вмінь та навичок

3. Рекомендації щодо вдосконаленню організації та проведенню практики:

- Позитивні моменти в організації та змісті практики.
- Негативні моменти в організації та змісті практики.
- Побаження та рекомендації щодо покращення організації та змісту практики.

Дата

Підпис студент(ки)а

Підпис керівника-куратора

Затверджено на засіданні кафедри. Протокол № _____ від « _____ » _____ 20__ р.

Додаток 4.
Щоденник практики

ЩОДЕННИК ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
студентки/а 4 курсу факультету соціології
ПІБ _____

за період з « ____ » _____ 20__ року по « ____ » _____ 20__ року
Місце практики _____
Викладач-куратор _____

Дата	Вид виконаної роботи	Відмітка про виконання
1	2	3

Підпис студента(ки).

Підпис викладача-куратора.

В щоденник практики заносяться всі заходи, пов'язані з проходженням практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з викладачем-методистом і т.п.). Викладач-куратор оцінює кожен етап практики, як це наведено в цих рекомендаціях і виставляє оцінку в третю колонку.

Додаток 5.
Титул та зміст групового звіту з практики

ЗВІТ
про проходження виробничої практики
студентами 4 курсу освітньої програми «Соціологія»

прізвища, імена, по-батькові всіх студентів робочої групи

**Зміст: перелік документів,
які включено до групового звіту про виробничу практику**

№	Назва документу
1	Титул
2.	Інформація про склад робочої дослідницької групи
3.	Технічне завдання
4.	Стратегічний та робочий плани дослідження
5.	Програма соціологічного дослідження
6.	Звіт соціологічного дослідження
7.	Практичні рекомендації

ЗВІТ

Про проведення «Виробничої практики» студентів 4 курсу ОР «Бакалавр» за спеціальністю «Соціологія» освітньої програми «Соціологія» факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

- Терміни проведення: дата місяць – дата місяць 20__ року.
- Кількість студентів згідно наказу: __ осіб.
- Кількість студентів, які проходили практику: __ осіб.
- Кількість студентів, які не пройшли практику: __ осіб.
- База практики: факультет соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
- Оцінки за практику:
 - “відмінно” – __ осіб,
 - “добре” – __ осіб,
 - “задовільно” – __ осіб,
 - “незадовільно” – __ осіб,
 - “не з’явилися” – __ осіб.
- Пропозиції щодо вдосконалення організаційних питань проведення практики: __.
- Пропозиції щодо вдосконалення змісту практики: __.
- Загальна кількість керівників практики: __ осіб.

Керівник практики: _____ (ПІБ керівника практики по факультету)
підпис

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
 Факультет соціології

НАКАЗ

«__» _____ 20__ р. № _____

Про проходження виробничої практики студентами 4 курсу ОР бакалавр спеціальності 054 Соціологія ОП «Соціологія» факультету соціології

1. У відповідності до навчального плану спеціальності 054 Соціологія ОП «Соціологія» на 20__/20__ навчальний рік факультету соціології провести виробничу практику студентів 4 курсу ОР бакалавр в період з *дата місяць* по *дата місяць* 20__ року з відривом від занять.
2. Практику проходить ____ студент. Для забезпечення практики закріпити студентів за кафедрою методології та методів соціологічних досліджень факультету соціології та призначити їм наукових керівників відповідно до навчального навантаження.

Список студентів 4 курсу ОР бакалавр спеціальності 054 Соціологія, ОП «Соціологія», яких направлено на практику:

№	ПІБ	Науковий керівник
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
...		
...		
...		

3. Відповідальність за навчально-методичне забезпечення практики покласти на кафедру методології та методів соціологічних досліджень (зав. каф. ПІБ)

- 4. Базою практики від Київського національного університету імені Тараса Шевченка є лабораторія з прикладних соціологічних досліджень при кафедрі методології та методів соціологічних досліджень факультету соціології.
- 5. Загальне керівництво практикою покласти на кафедру методології та методів соціологічних досліджень (посада ПІБ).
- 6. Контроль за проходженням практики покласти на завідувача кафедри, наукових керівників та керівника практики по факультету.
- 7. Наставничі збори студентів провести *дата місяць* 20__ року о *час* (ауд. №__).
Ознайомити студентів з порядком проходження практики відповідно до Положення про проведення практики студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, затвердженого розпорядженням ректора №16 від 23.03.2007 року, з Програмою виробничої практики, затвердженою рішенням Вченої ради факультету соціології, протокол № __ від _____. Ознайомити студентів з вимогами чинних норм про дотримання правил техніки безпеки при проходженні зазначеної практики.
- 8. Захист студентами виробничої практики та заслуховування їх звітів про проходження практики провести на засіданні кафедри методології та методів соціологічних досліджень у період *дата місяць* по *дата місяць* 20__ року.
- 9. Звіти керівників практики обговорити на засіданні кафедри методології та методів соціологічних досліджень до *дата місяць* 20__ року.
- 10. До навчальної частини факультету подати звіт про результати проходження виробничої практики до *дата місяць* 20__ року.
- 11. Звіт про проходження студентами виробничої практики подати до науково-методичного центру організації навчального процесу до *дата місяць* 20__ року.

Проректор
з науково-педагогічної роботи

ПІБ

ПОГОДЖЕНО:

Директор Науково-методичного центру
організації навчального процесу

ПІБ

Проект наказу вносить:
декан факультету соціології

_____ (підпис)

вчене звання, ПІБ

ПОГОДЖЕНО:
Науково-методичний центр
організації навчального процесу

_____ (підпис)

Готувала/в:
телефон

_____ (підпис)

Посада, ПІБ керівника практики від факультету

Розіслати: Канцелярія – 1 прим.
Науково-методичний центр організації навчального процесу – 1 прим.
Факультет соціології – 1 прим.